

At nōn Alcithoē Minyēias orgia cēnset
 accipiēda deī, sed adhūc temerāria Bacchum
 prōgeniem negat esse Iovis sociāsque sorōrēs
 impietātis habet. fēstum celebrāre sacerdos
 5 inmūnēsque operum famulās domināsque suōrum
 pectora pelle tegī, crīnālēs solvere vittās,
 sēta comā, manibus frondētis sūmere thyrsōs
 iusserat et saevam laesī fore nūminis iram
 vāticinātus erat: pārent mātresque nurūsque
 10 tēlāsque calathōsque īfectaque pēnsa repōnunt
 tūraque dant Bacchumque vocant Bromiumque Lyaeumque
 ignigenamque satumque iterum solumque bimātem;
 additur hīs Nŷseus indētōnsusque Thyōneus
 et cum Lēnaeō genīālis cōnsitor ūvae
 15 Nycteliusque Eleleusque parēs et Iacchus et Euhā,
 et quae praetereā per Grāiās plūrima gentēs
 nōmina, Liber, habēs. tibi enim incōnsūmpta iuventa est,
 tū puer aeternus, tū fōrmōsissimus altō
 cōnspiceris caelō; tibi, cum sine cornibus adstās,
 20 virgineum caput est; Oriēs tibi victus, adusque
 dēcōlor extrēmō qua tinguitor Indiā Gange.
 Penthēa tū, venerande, bipenniiferumque Lycūrgum
 sacrilegōs mactās, Tyrrhēnaque mittis in aequor
 corpora, tū biiugum pictīs īsignia frēnīs
 25 colla premis lyncum. bacchae satyrīque sequuntur,

quīque senex ferulā titubantīs ēbrius artus
 sustinet et pandō nōn fortiter haeret asellō.
 quācumque ingrederis, clāmor iuvenālis et ūna
 fēmineae vōcēs impulsaque tympana palmīs
 30 concavaque aera sonant longōque forāmine buxus.
 ‘Plācātus mītisque’ rogant Ismēnidēs ‘adsīs,’
 iussaue sacra colunt; sōlae Minyeidēs intus
 intempestīvā turbantēs fēsta Minerva
 aut dūcunt lānās aut stāmina pollice versant
 35 aut haerent tēlae famulāsque labōribus urgent.
 ē quibus ūna levī dēdūcēns pollice filum
 ‘dum cessant aliae commentaque sacra frequentant,
 nōs quoque, quās Pallas, melior dea, dētinet’ inquit,
 ‘ūtile opus manuum variō sermōne levēmus
 40 perque vicēs aliquid, quod tempora longa vidērī
 nōn sinat, in medium vacuās referāmus ad aurēs!’
 dicta probant prīmamque iubent nārrāre sorōrēs.
 illa, quid ē multīs referat (nam plūrima nōrat),
 cōgitat et dubia est, dē tē, Babylōnia, nārret,
 45 Dercetī, quam versā squāmīs vėlantibus artūs
 stāгна Palaestīnī crēdunt mōtāsse figūrā,
 an magis, ut sūmptīs illīus filia pennīs
 extrēmōs albīs in turribus ēgerit annōs,
 nāis an ut cantū nimiumque potentibus herbīs
 50 verterit in tacitōs iuvenālia corpora piscēs,

- dōnec idem passa est, an, quae pōma alba ferēbat
ut nunc nigra ferat contāctū sanguinis arbor:
hoc placet; hanc, quoniam vulgāris fābula nōn est,
tālibus ōrsa modīs lānā sua fīla sequente:
- 55 ‘P̄ramus et Thisbē, iuvenum pulcherrimus alter,
altera, quās Oriēns habuit, praelāta puellīs,
contiguās tenuēre domōs, ubi dīcitur altam
coctilibus mūrīs cīnxisse Semīramis urbem.
nōtitiam prīmōsque gradūs vīcīnia fēcit,
- 60 tempore crēvit amor; taedae quoque iūre coīssent,
sed vetuēre patrēs: quod nōn potuēre vetāre,
ex aequō captīs ārdēbant mentibus ambō.
cōnscius omnis abest; nūtū signīsque loquuntur,
quōque magis tegitur, tēctus magis aestuat ignis.
- 65 fissus erat tenuī rīmā, quam dūxerat ōlim,
cum fieret, pariēs domuī commūnis utrīque.
id vitium nūllī per saecula longa notātum -
quid nōn sentit amor? - prīmī vīdistis amantēs
et vōcīs fēcistis iter, tūtaeque per illud
- 70 murmure blanditiae minimō trānsīre solēbant.
saepe, ubi cōnstitierant hinc Thisbē, P̄ramus illinc,
inque vicēs fuerat captātus anhēlitus ōris,
“invide” dīcēbant “pariēs, quid amantibus obstās?
quantum erat, ut sinerēs tōtō nōs corpore iungī
- 75 aut, hoc sī nimium est, vel ad ōscula danda patērēs?

nec sumus ingrātī: tibi nōs dēbēre fatēmur,
 quod datus est verbīs ad amīcās trānsitus aurīs.”
 tālia dīversā nēquīquam sēde locūtī
 sub noctem dīxēre “valē” partīque dedēre
 80 ōscula quisque suae nōn pervenientia contrā.
 postera nocturnōs Aurōra remōverat ignēs,
 sōlque pruīnōsās radiīs siccāverat herbās:
 ad solitum coiēre locum. tum murmure parvō
 multa prius questī statuunt, ut nocte silentī
 85 fallere cūstōdēs foribusque excēdere temptent,
 cumque domō exierint, urbīs quoque tēcta relinquant,
 nēve sit errandum lātō spatiantibus arvō,
 conveniant ad busta Ninī lateantque sub umbrā
 arboris: arbor ibī niveīs ūberrima pōmīs,
 90 ardua mōrus, erat, gelidō contermina fontī.
 pācta placent; et lūx, tardē discēdere vīsa,
 praecipitātur aquīs, et aquīs nox exit ab īsdem.
 ‘Callida per tenebrās versātō cardine Thisbē
 ēgreditur fallitque suōs adopertaque vultum
 95 pervenit ad tumulum dictāque sub arbore sēdit.
 audācem faciēbat amor. venit ecce recentī
 caede leaena boum spūmantis oblītā rictus
 dēpositūra sitim vīcīnī fontis in undā;
 quam procul ad lūnae radiōs Babylōnia Thisbē
 100 vīdit et obscūrum timidō pede fūgit in antrum,

dumque fugit, tergō vēlāmina lāpsa reliquit.
 ut lea saeva sitim multā conpescuit unda,
 dum redit in silvās, inventōs forte sine ipsā
 ōre cruentātō tenuēs laniāvit amictūs.
 105 sērius ēgressus vestīgia vīdit in altō
 pulvere certa ferae tōtōque expalluit ōre
 Pŷramus; ut vērō vestem quoque sanguine tīctam
 repperit, “ūna duōs” inquit “nox perdet amantēs,
 ē quibus illa fuit longā dignissima vīta;
 110 nostra nocēns anima est. ego tē, miseranda, perēmī,
 in loca plēna metūs quī iussī nocte venīrēs
 nec prior hūc vēnī. nostrum dīvellite corpus
 et scelerāta ferō cōnsūmite vīscera morsū,
 ō quīcumque sub hāc habitātis rūpe leōnēs!
 115 sed timidī est optāre necem.” vēlāmina Thisbēs
 tollit et ad pactae sēcum fert arboris umbram,
 utque dedit nōtae lacrimās, dedit ōscula vestī,
 “accipe nunc” inquit “nostrī quoque sanguinis haustus!”
 quōque erat accīctus, dēmīsit in īlia ferrum,
 120 nec mora, ferventī moriēns ē vulnere trāxit.
 ut iacuit resupīnus humō, cruor ēmicat altē,
 nōn aliter quam cum vitiātō fistula plumbō
 scinditur et tenuī strīdente forāmine longās
 ēiaculātur aquās atque ictibus āera rumpit.
 125 arboreī fētūs adspergine caedis in ātram

vertuntur faciem, madefactaque sanguine rādīx
purpureō tinguīt pendentia mōra colōre.

- ‘Ecce metū nōndum positō, nē fallat amantem,
illa redit iuvenemque oculīs animōque requīrit,
130 quantaque vītārit nārrāre perīcula gestit;
utque locum et vīsā cognōscit in arbore fōrmam,
sīc facit incertam pōmī color: haeret, an haec sit.
dum dubitat, tremebunda videt pulsāre cruentum
membra solum, retrōque pedem tulit, ōraque buxō
135 pallidiōra gerēns exhorruit aequoris īnstār,
quod tremit, exiguā cum summum stringitur aura.
sed postquam remorāta suōs cognōvit amōrēs,
percutit indignōs clārō plangōre lacertōs
et laniāta comās amplexaque corpus amātum
140 vulnera supplēvit lacrimīs flētumque cruōrī
miscuit et gelidīs in vultibus ōscula figēns
“Pȳrame,” clāmāvit, “quis tē mihi cāsus adēmīt?
Pȳrame, respondē! tua tē cārissima Thisbē
nōminat; exaudī vultūsque attolle iacentēs!”
145 ad nōmen Thisbēs oculōs ā morte gravātōs
Pȳramus ērēxit vīsāque recondidit illa.
‘Quae postquam vestemque suam cognōvit et ēnse
vīdit ebur vacuum, “tua tē manus” inquit “amorque
perdidit, infēlīx! est et mihi fortis in ūnum
150 hoc manus, est et amor: dabit hīc in vulnera vīrēs.

persequar extinctum lētique miserrima dīcar
 causa comesque tuī: quīque ā mē morte revelli
 heu sōlā poterās, poteris nec morte revelli.
 hoc tamen ambōrum verbīs estōte rogātī,
 155 ō multum miserī meus illiusque parentēs,
 ut, quōs certus amor, quōs hōra novissima iūnxit,
 conpōnī tumulō nōn invideātis eōdem;
 at tū quae rāmīs arbor miserābile corpus
 nunc tegis ūnīus, mox es tēctūra duōrum,
 160 signa tenē caedīs pullōsque et lūctibus aptōs
 semper habē fētūs, geminī monimenta cruōris.”
 dīxit et aptātō pectus mucrōne sub imum
 incubuit ferrō, quod adhūc ā caede tepēbat.
 vōta tamen tetigēre deōs, tetigēre parentēs;
 165 nam color in pōmō est, ubi permātūruit, āter,
 quodque rogīs superest, ūnā requiēscit in urnā.’
 Dēsierat: mediumque fuit breve tempus, et ōrsa est
 dīcere Leucōnoe: vōcem tenuēre sorōrēs.
 ‘hunc quoque, sīdereā quī temperat omnia lūce,
 170 cēpit amor Sōlem: Sōlis referēmus amōrēs.
 prīmus adulterium Veneris cum Mārte putātur
 hīc vīdisse deus; videt hic deus omnia prīmus.
 indoluit factō Iūnōnigenaeque marītō
 fūrta torī fūrtīque locum mōnstrāvit, at illī
 175 et mēns et quod opus fabrīlis dextra tenēbat

excidit: extemplō gracilēs ex aere catēnās
 rētiaque et laqueōs, quae lūmina fallere possent,
 ēlīmat. nōn illud opus tenuissima vincant
 stāmina, nōn summō quae pendet arānea tignō;
 180 utque levis tāctus mōmentaque parva sequantur,
 efficit et lectō circumdata collocat arte.
 ut vēnēre torum coniūnx et adulter in ūnum,
 arte virī vinclīsque novā ratiōne parātīs
 in mediīs ambō dēprēnsī amplexibus haerent.
 185 Lemnius extemplō valvās patefēcit eburnās
 inmīsique deōs; illī iacuēre ligātī
 turpiter, atque aliquis dē dīs nōn trīstibus optat
 sīc fierī turpis; superī rīsēre, diūque
 haec fuit in tōtō nōtissima fābula caelō.
 190 ‘Exigit indicīi memorem Cytherēia poenam
 inque vicēs illum, tēctōs quī laesit amōrēs,
 laedit amōre parī. quid nunc, Hyperīone nāte,
 fōrma colorque tibī radiātaque lūmina prōsunt?
 nempe, tuīs omnēs quī terrās ignibus ūris,
 195 ūreris igne novō; quīque omnia cernere dēbēs,
 Leucothoēn spectās et virgine figis in ūnā,
 quōs mundō dēbēs, oculōs. modo surgis Eōō
 temperiūs caelō, modo sērius incidis undīs,
 spectandīque morā brūmālis porrigis hōrās;
 200 dēficis interdum, vitiumque in lūmina mentis

trānsit et obscūrus mortālia pectora terrēs.
nec tibi quod lūnae terrīs propiōris imāgō
obstiterit, pallēs: facit hunc amor iste colōrem.
dīligis hanc ūnam, nec tē Clymenēque Rhodosque
205 nec tenet Aeaeae genetrīx pulcherrima Circēs
quaeque tuōs Clytiē quamvīs dēspecta petēbat
concubitūs ipsōque illō grave vulnus habēbat
tempore: Leucothoē multārum oblīvia fēcit,
gentis odōriferae quam fōrmōssissima partū
210 ēdidit Eurynomē; sed postquam filia crēvit,
quam māter cūnctās, tam mātrem filia vīcit.
rēxit Achaemeniās urbēs pater Orchamus isque
septimus ā prīscō numerātur orīgine Bēlō.

‘Axe sub Hesperio sunt pāscua Solis equōrum:
215 ambrosiam prō grāmine habent; ea fessa diurnīs
membra ministeriīs nūtrit reparatque labōrī.
dumque ibi quadrupedēs caelestia pābula carpunt
noxque vicem peragit, thalamōs deus intrat amātōs,
versus in Eurynomēs faciem genetrīcis, et inter
220 bis sex Leucothoēn famulās ad lūmina cernit
lēvia versātō dūcentem stāmina fūsō.
ergō ubi ceu māter cārae dedit ōscula nātae,
“rēs” ait “arcāna est: famulae, discēdite nēve
ēripite arbitrium mātērī sēcrēta loquendī.”
225 pāruerant, thalamōque deus sine teste relictō

- “ille ego sum” dīxit, “quī longum mētior annum,
omnia quī videō, per quem videt omnia tellūs,
mundī oculus: mihi, crēde, placēs.” pavet illa, metūque
et colus et fūsūs digitīs cecidēre remissīs.
- 230 ipse timor decuit. nec longius ille morātus
in vērā rediit speciem solitumque nitōrem;
at virgō quamvis inopīnō territa vīsū
victa nitōre dēi positā vim passa querellā est.
- ‘Invīdit Clytiē (neque enim moderātus in illā
235 Solīs amor fuerat) stimulātaque paelicis īra
vulgat adulterium diffāmātamque parentī
indicat. ille ferōx inmānsuētusque precantem
tendentemque manūs ad lūmina Solīs et “ille
vim tulit invītae” dīcentem dēfodit altā
- 240 crūdus humō tumulumque super gravis addit harēnae.
dissipat hunc radiīs Hyperīone nātus iterque
dat tibi, quā possīs dēfossōs prōmere vultūs;
nec tū iam poterās ēnectum pondere terrae
tollere, nymp̄ha, caput corpusque exsangue iacēbās:
- 245 nīl illō fertur volucrum moderātor equōrum
post Phaethontēōs vīdisse dolentius ignēs.
ille quidem gelidōs radiōrum vīribus artūs
sī queat in vīvum temptat revocāre calōrem;
sed quoniam tantīs fātum cōnātibus obstat,
- 250 nectare odōrātō sparsit corpusque locumque

multaue praequestus “tangēs tamen aethera” dīxit.
 prōtinus inbūtum caelestī nectare corpus
 dēlicuit terramque suō madefēcit odōre,
 virgaque per glaebās sēnsim rādīcibus āctīs
 255 tūrea surrēxit tumulumque cacūmine rūpit.
 ‘At Clytiēn, quamvīs amor excūsāre dolōrem
 indiciumque dolor poterat, nōn amplius auctor
 lūcis adit Venerisque modum sibi fēcit in illā.
 tābuit ex illō dēmenter amōribus ūsa;
 260 nymphārum inpatiēns et sub Iove nocte diēque
 sēdit humō nūdā nūdīs incōmpta capillīs,
 perque novem lūcēs expers undaeque cibīque
 rōre merō lacrimīsque suīs ieiūnia pāvīt
 nec sē mōvit humō; tantum spectābat euntīs
 265 ōra deī vultūsque suōs flectēbat ad illum.
 membra ferunt haesisse solō, partemque colōris
 lūridus exsanguēs pallor convertit in herbās;
 est in parte rubor violaeque simillimus ōrā
 flōs tegit. illa suum, quamvīs rādīce tenētur,
 270 vertitur ad Sōlem mūtātaque servat amōrem.’
 dīxerat, et factum mīrābile cēperat aurīs;
 pars fierī potuisse negant, pars omnia vērōs
 posse deōs memorant: sed nōn est Bacchus in illīs.
 Poscitur Alcithoē, postquam siluēre sorōrēs.
 275 quae radiō stantis percurrēns stāmina tēlae

‘vulgātōs taceō’ dīxit ‘pāstōris amōrēs
 Daphnidis Īdaeī, quem nymphē paelicis īra
 contulit in saxum: tantus dolor ūrit amantēs;
 nec loquor, ut quondam nātūrae iūre novātō
 280 ambiguus fuerit modo vir, modo fēmina Sīthōn.
 tē quoque, nunc adamās, quondam fidissime parvō,
 Celmī, Iovī largōque satōs Curetās ab imbri
 et Crocōn in parvōs versum cum Smīlace flōrēs
 praetereō dulcīque animōs novitāte tenēbō.
 285 ‘Unde sit īnfāmis, quārē male fortibus undīs
 Salmacis ēnervet tāctōsque remolliat artūs,
 discite. causa latet, vīs est nōtissima fontis.
 Mercuriō puerum dīvā Cytherēide nātum
 nāides Īdaeīs ēnūtrivēre sub antrīs,
 290 cuius erat faciēs, in quā māterque paterque
 cognōscī possent; nōmen quoque trāxit ab illīs.
 is tria cum prīmum fēcit quīnquennia, montēs
 dēseruit patriōs Īdāque altrīce relictā
 ignōtīs errāre locīs, ignōta vidēre
 295 flūmina gaudēbat, studiō minuenta labōrem.
 ille etiam Lyciās urbēs Lyciaeque propinquōs
 Cārās adit: videt hīc stāgnum lūcentis ad īmum
 usque solum lymphae; nōn illīc canna palūstrīs
 nec sterilēs ulvae nec acūtā cuspide iuncī;
 300 perspicuus liquor est; stāgnī tamen ultima vīvō

caespite cinguntur semperque virentibus herbīs.
 nymp̄ha colit, sed nec vēnātibus apta nec arcus
 flectere quae soleat nec quae contendere cursū,
 sōlaque nāiadum celerī nōn nōta Diānae.
 305 saepe suās illī fāma est dīxisse sorōrēs
 “Salmaci, vel iaculum vel pictās sūme pharetrās
 et tua cum dūrīs vēnātibus ōtia miscē!”
 nec iaculum sūmit nec pictās illa pharetrās,
 nec sua cum dūrīs vēnātibus ōtia miscet,
 310 sed modo fonte suō fōrmōsōs perluit artūs,
 saepe Cytōriacō dēdūcit pectine crīnēs
 et, quid sē deceat, spectātās cōsulit undās;
 nunc perlūcentī circumdata corpus amictū
 mollibus aut foliīs aut mollibus incubat herbīs,
 315 saepe legit flōrēs. et tum quoque forte legēbat,
 cum puerum vīdit vīsumque optāvit habēre.
 ‘Nec tamen ante adiit, etsī properābat adīre,
 quam sē conposuit, quam circumspexit amictus
 et fīnxit vultum et meruit fōrmōsa vidērī.
 320 tunc sīc ōrsa loquī: “puer ō dignissime crēdī
 esse deus, seu tū deus es, potes esse Cupīdō,
 sīve es mortālīs, quī tē genuēre, beātī,
 et frāter fēlīx, et fortūnāta profectō,
 sī qua tībī soror est, et quae dedit ūbera nūtrīx;
 325 sed longē cūctīs longēque beātior illa,

sī qua tibi spōnsa est, sī quam dignābere taeda.
 haec tibi sīve aliquā est, mea sit fūrtīva voluptās,
 seu nūlla est, ego sim, thalamumque ineāmus eundem.”
 nāis ab hīs tacuit. puerī rubor ōra notāvit;
 330 nescit, enim, quid amor; sed et ērubuisse decēbat:
 hic color aprīcā pendentibus arbore pōmīs
 aut eborī tīnctō est aut sub candōre rubentī,
 cum frūstrā resonant aera auxiliāria, lūnae.
 poscentī nymphae sine fīne sorōria saltem
 335 ōscula iamque manūs ad eburnea colla ferentī
 “dēsiniis, an fugiō tēcumque” ait “ista relinquō?”
 Salmacis extimuit “loca” que “haec tibi libera trādō,
 hospes” ait simulatque gradū discēdere versō,
 tum quoque respiciēns, frūtīcumque recondita silva
 340 dēlituit flexūque genū submīsīt; at ille,
 scīlicet ut vacuīs et inobservātus in herbīs,
 hūc it et hinc illūc et in adlūdentibus undīs
 summa pedum tālōque tenus vestīgia tīnguit;
 nec mora, temperiē blandārum captus aquārum
 345 mollia dē tenerō vėlāmina corpore pōnit.
 tum vērō placuit, nūdaeque cupīdine fōrmae
 Salmacis exārsit; flagrant quoque lūmina nymphae,
 nōn aliter quam cum pūrō nitidissimus orbe
 opposita speculī referītur imāgine Phoebus;
 350 vixque moram patitur, vix iam sua gaudia differt,

iam cupit amplectī, iam sē male continet āmēns.
 ille cavīs vėlōx adplausō corpore palmīs
 dēsilit in laticēs alteraque braccia dūcēns
 in liquidīs trānslūcet aquīs, ut eburnea sī quis
 355 signa tegat clārō vel candida lilia vitrō.
 “vīcimus et meus est” exclāmat nāis, et omnī
 veste procul iactā mediīs inmittitur undīs,
 pugnantemque tenet, luctantiaque ōscula carpit,
 subiectatque manūs, invītaque pectora tangit,
 360 et nunc hāc iuvenī, nunc circumfunditur illāc;
 dēnique nītentem contrā ēlābīque volentem
 implicat ut serpēns, quam rēgia sustinet āles
 sublīmemque rapit: pendēns caput illa pedēsque
 adligat et caudā spatiantēs implicat ālās;
 365 utve solent hederæ longōs intexere truncōs,
 utque sub aequoribus dēprēnsū pōlypus hostem
 continet ex omnī dīmissīs parte flagellīs.
 perstat Atlantiadēs spērātaque gaudia nymphae
 dēnegat; illa premit commissaque corpore tōtō
 370 sīcut inhaerēbat, “pugnēs licet, inprobe,” dīxit,
 “nōn tamen effugiēs. ita, dī, iubeātis, et istum
 nūlla diēs ā mē nec mē dēdūcat ab istō.”
 vōta suōs habuēre deōs; nam mixta duōrum
 corpora iunguntur, faciēsque indūcitur illīs
 375 ūna. velut, sī quis condūcat cortice rāmōs,

crēscendō iungī pariterque adolēscere cernit,
sīc ubi complexū coiērunt membra tenācī,
nec duo sunt et fōrma duplex, nec fēmina dīcī
nec puer ut possit, neutrumque et utrumque videntur.

- 380 ‘Ergō ubi sē liquidās, quō vir dēscenderat, undās
sēmimarem fēcisse videt mollītaque in illīs
membra, manūs tendēns, sed iam nōn vōce virīlī
Hermaphrodītus ait: “nātō date mūnera vestrō,
et pater et genetrīx, ambōrum nōmen habentī:
385 quisquis in hōs fontēs vir vēnerit, exeat inde
sēmivir et tāctīs subitō mollēscat in undīs!”
mōtus uterque parēns nātī rata verba bifōrmīs
fēcit et incestō fontem medicāmine tīnxit.’

- Fīnis erat dictīs, et adhūc Minyēia prōlēs
390 urguet opus spernitque deum fēstumque prōfānat,
tympāna cum subitō nōn adpārentia raucīs
obstrepuēre sonīs, et aduncō tībia cornū
tinnulaque aera sonant; redolent murraeque crocīque,
rēsque fidē maior, coepēre virēscere tēlae
395 inque hederæ faciem pendēns frondēscere vestīs;
pars abit in vītēs, et quae modo fila fuērunt,
palmitē mūtantur; dē stāmine pampinus exit;
purpura fulgōrem pictīs adcommodat ūvīs.
iamque diēs exāctus erat, tempusque subībat,
400 quod tū nec tenebrās nec possīs dīcere lūcem,

sed cum lūce tamen dubiae cōnfinia noctis:
 tēcta repente quatī pinguēsque ārdēre videntur
 lampadēs et rutilīs conlūcēre ignibus aedēs
 falsaque saevārum simulācra ululāre ferārum,
 405 fūmida iamdūdum latitant per tēcta sorōrēs
 dīversaeque locīs ignēs ac lūmina vītant,
 dumque petunt tenebrās, parvōs membrāna per artūs
 porrigitur tenuīque inclūdit brachia pinnā;
 nec quā perdiderint veterem ratiōne figūram,
 410 scīre sinunt tenebrae: nōn illās plūma levāvit,
 sustinuēre tamen sē perlūcentibus ālīs
 cōnātaeque loquī minimam et prō corpore vōcem
 ēmittunt peraguntque levī strīdōre querellās.
 tēctaque, nōn silvās celebrant lūcemque perōsae
 415 nocte volant sērōque tenent ā vespere nōmen.
 Tum vērō tōtīs Bacchī memorābile Thēbīs
 nūmen erat, magnāsque novī mātertera vīrēs
 nārrat ubīque deī dē totque sorōribus expers
 ūna dolōris erat, nisi quem fēcēre sorōrēs:
 420 adspicit hanc nātīs thalamōque Athamantis habentem
 sublīmēs animōs et alumnō nūmine Iūnō
 nec tulit et sēcum: ‘potuit dē paelice nātus
 vertere Maeoniōs pelagōque inmergere nautās
 et laceranda suae nātī dare vīscera mātī
 425 et triplicēs operīre novīs Minyeidās ālīs:

nīl poterit Iūnō nisi inultōs flēre dolōrēs?
 idque mihī satis est? haec ūna potentia nostra est?
 ipse docet, quid agam (fās est et ab hoste docērī),
 quidque furor valeat, Penthēa caede satisque
 430 ac super ostendit: cūr nōn stimulētur eatque
 per cognāta suīs exempla furōribus Iūnō?
 Est via dēclīvis fūnestā nūbila taxō:
 dūcit ad īfernās per mūta silentia sēdēs;
 Styx nebulās exhālat iners, umbraeque recentēs
 435 dēscendunt illāc simulācraque fūncta sepulcrīs:
 pallor hiemsque tenent lātē loca senta, novīque,
 quā sit iter, mānēs, Stygiam quod dūcat ad urbem,
 ignōrant, ubi sit nigrī fera rēgia Dītis.
 mīlle capāx aditūs et apertās undique portās
 440 urbs habet, utque fretum dē tōtā flūmina terrā,
 sīc omnēs animās locus accipit ille nec ūllī
 exiguus populō est turbamve accēdere sentit.
 errant exsanguēs sine corpore at ossibus umbrae,
 parsque forum celebrant, pars īmī tēcta tyrannī,
 445 pars aliquās artēs, antiquae imitāmina vītae.
 447 Sustinet ire illūc caelestī sēde relictā
 (tantum odiīs īraeque dabat) Sātūrnīa Iūnō;
 quō simul intrāvit sacrōque ā corpore pressum
 450 ingemuit līmen, tria Cerberus extulit ōra
 et trēs lātrātūs semel ēdidit; illa sorōrēs

Nocte vocat genitās, grave et inplācābile nūmen:
 carceris ante forēs clausās adamante sedēbant
 dēque suīs ātrōs pectēbant crīnibus anguēs.
 455 quam simul agnōrunt inter cāliginis umbrās,
 surrēxēre deae; sēdēs scelerāta vocātur:
 vīscera praebēbat Tityōs lanianda novemque
 iūgeribus distentus erat; tibi, Tantale, nūllae
 dēprēnduntur aquae, quaeque inminet, effugit arbor;
 460 aut petis aut urguēs reditūrum, Sīsyphē, saxum;
 volvitur Ixīōn et sē sequiturque fugitque,
 mōlīrīque suīs lētum patruēlibus ausae
 adsiduae repetunt, quās perdant, Bēlīdēs undās.
 Quōs omnēs aciē postquam Sātūrnīa torva
 465 vīdit et ante omnēs Ixīōna, rūrsus ab illō
 Sīsyphōn adspiciēns ‘cūr hīc ē frātribus’ inquit
 ‘perpetuās patitur poenās, Athamanta superbum
 rēgia dīves habet, quī mē cum coniuge semper
 sprēvit?’ et expōnit causās odiīque viaeque,
 470 quidque velit: quod vellet, erat, nē rēgia Cadmī
 stāret, et in facinus traherent Athamanta sorōrēs.
 imperium, prōmissa, precēs cōfundit in ūnum
 sollicitatque deās: sīc haec Iūnōne locūta,
 Tīsiphonē cānōs, ut erat, turbāta capillōs
 475 mōvit et obstantēs reiēcīt ab ōre colubrās
 atque ita ‘nōn longīs opus est ambāgibus,’ inquit;

‘facta putā, quaecumque iubēs; inamābile rēgnum
dēsere tēque refer caelī meliōris ad aurās.’

laeta redit Iūnō, quam caelum intrāre parantem
480 rōrātīs lūstrāvit aquīs Thaumantias Īris.

Nec mora, Tīsiphonē madefactam sanguine sūmit
inportūna facem, fluidōque cruōre rubentem
induitur pallam, tortōque incingitur angue
ēgrediturque domō. Lūctus comitātur euntem
485 et Pavor et Terror trepidōque Īnsānia vultū.

līmine cōnstiterat: postēs tremuisse feruntur
Aeoliī pallorque forēs infēcit acernās
sōlque locum fūgit. mōnstrīs est territa coniūnx,
territus est Athamās, tēctōque exīre parābant:
490 obstitit infēlix aditumque obsēdit Erīnys,
nexaque vīpereīs distendēns bracchia nōdīs
caesariem excussit: mōtae sonuēre colubrae,
parsque iacent umerīs, pars circum pectora lāpsae
sībila dant saniemque vomunt linguīsque coruscant.

495 inde duōs mediīs abrumpit crīnibus anguēs
pestiferāque manū raptōs inmīsīt, at illī
Īnōōsque sinūs Athamantēōsque pererrant
īnspīrantque gravēs animās; nec vulnera membrīs
ūlla ferunt: mēns est, quae dīrōs sentiat ictūs.

500 attulerat sēcum liquidī quoque mōnstra venēnī,
ōris Cerbereī spūmās et vīrus Echidnae

errōrēsque vagōs caecaeque oblīvia mentis
 et scelus et lacrimās rabiemque et caedis amōrem,
 omnia trīta simul, quae sanguine mixta recentī
 505 coxerat aere cavō viridī versāta cicūtā;
 dumque pavent illī, vergit furiāle venēnum
 pectus in ambōrum praecordiaque intima mōvit.
 tum face iactātā per eundem saepius orbem
 cōnsequitur mōtīs vėlōciter ignibus ignēs.
 510 sīc victrīx iussīque potēns ad inānia magnī
 rēgna redit Dītis sūmptumque recingitur anguem.
 Prōtinus Aeolidēs mediā furibundus in aulā
 clāmat ‘iō, comitēs, hīs rētia tendite silvīs!
 hic modo cum geminā vīsa est mihi prōle leaena’
 515 utque ferae sequitur vestīgia coniugis āmēns
 dēque sinū māttris rīdentem et parva Learchum
 bracchia tendentem rapit et bis terque per aurās
 mōre rotat fundae rigidōque īnfantia saxō
 discutit ōra ferōx; tum dēnique concita mātēr,
 520 seu dolor hoc fēcit seu sparsī causa venēnī,
 exululat passīsque fugit male sāna capillīs
 tēque ferēns parvum nūdīs, Melicerta, lacertīs
 ‘euhoe Bacche’ sonat: Bacchī sub nōmine Iūnō
 rīsīt et ‘hōs ūsus praestet tibi’ dīxit ‘alumnus!’
 525 inminet aequoribus scopulus: pars īma cavātur
 flūctibus et tēctās dēfendit ab imbribus undās,

summa riget frontemque in apertum porrigit aequor;
 occupat hunc (vīrēs īnsānia fēcerat) Īnō
 sēque super pontum nūllō tardāta timōre
 530 mittit onusque suum; percussa recanduit unda.
 At Venus, inmeritae neptis miserāta labōrēs,
 sīc patruō blandīta suō est ‘ō nūmen aquārum,
 proxima cui caelō cessit, Neptūne, potestās,
 magna quidem poscō, sed tū miserēre meōrum,
 535 iactārī quōs cernis in Īōniō inmēnsō,
 et dīs adde tuīs. aliquā et mihi grātia pontō est,
 sī tamen in mediō quondam concrēta profundō
 spūma fuī Grāiūmque manet mihi nōmen ab illā.’
 adnuit ōrantī Neptūnus et abstulit illīs,
 540 quod mortāle fuit, maiestātemque verendam
 inposuit nōmenque simul faciemque novāvit
 Leucothoēque deum cum māt্রে Palaemona dīxit.
 Sīdoniae comitēs, quantum valuēre secūtae
 signa pedum, prīmō vīdēre novissima saxō;
 545 nec dubium dē morte ratae Cadmēida palmīs
 dēplānxēre domum scissae cum veste capillōs,
 utque parum iūstae nimiumque in paelice saevae
 invidiam fēcēre deae. convīcia Iūnō
 nōn tulit et ‘faciam vōs ipsās maxima’ dīxit
 550 ‘saevitiae monimenta meae’; rēs dicta secūta est.
 nam quae praecipuē fuerat pia, ‘persequar’ inquit

‘in freta rēgīnam’ saltumque datūra movērī
 haud usquam potuit scopulōque adfixa cohaesit;
 altera, dum solitō temptat plangōre ferīre
 555 pectora, temptātōs sēnsit riguisse lacertōs;
 illa, manūs ut forte tetenderat in maris undās;
 saxeā facta manūs in eāsdem porrigit undās;
 huius, ut arreptum laniābat vertice crīnem,
 dūrātōs subitō digitōs in crīne vidērēs:
 560 quō quaeque in gestū dēprēnsa est, haesit in illō.
 pars volucrēs factae, quae nunc quoque gurgite in illō
 aequora dēstringunt summīs Ismēnidēs ālīs.
 Nescit Agēnoridēs nātam parvumque nepōtem
 aequoris esse deōs; lūctū seriēque malōrum
 565 vīctus et ostentīs, quae plūrima vīderat, exit
 conditor urbe suā, tamquam fortūna locōrum,
 nōn sua sē premeret, longīsque errōribus āctus
 contigit Illyricōs profugā cum coniuge finēs.
 iamque malīs annīsque gravēs dum prīma retractant
 570 fāta domūs releguntque suōs sermōne labōrēs,
 ‘num sacer ille meā trāiectus cuspide serpēns’
 Cadmus ait ‘fuerat, tum cum Sidōne profectus
 vīpereōs sparsī per humum, nova sēmina, dentēs?
 quem sī cūra deum tam certā vindicat īra,
 575 ipse precor serpēns in longam porrigar alvum.’
 dīxit, et ut serpēns in longam tenditur alvum

dūrātaeque cutī squāmās incrēscere sentit
 nigraque caeruleīs variārī corpora guttīs
 in pectusque cadit prōnus, commissaque in ūnum
 580 paulātīm teretī tenuantur acūmine crūra.
 bracchia iam restant: quae restant bracchia tendit
 et lacrimīs per adhūc hūmāna fluentibus ōra
 ‘accēde, ō coniūnx, accēde, miserrima’ dīxit,
 ‘dumque aliquid superest dē mē, mē tange manumque
 585 accipe, dum manus est, dum nōn tōtum occupat anguis.’
 ille quidem vult plūra loquī, sed lingua repente
 in partēs est fissa duās, nec verba volentī
 sufficiunt, quotiēnsque aliquōs parat ēdere questus,
 sībilat: hanc illī vōcem nātūra reliquit.
 590 nūda manū feriēns exclāmat pectora coniūnx:
 ‘Cadme, manē tēque, īnfēlīx, hīs exue mōnstrīs!
 Cadme, quid hoc? ubi pēs, ubi sunt umerīque manusque
 et color et faciēs et, dum loquor, omnia? cūr nōn
 mē quoque, caelestēs, in eandem vertitis anguem?’
 595 dīxerat, ille suae lambēbat coniugis ōra
 inque sinūs cārōs, velutī cognōsceret, ībat
 et dabat amplexūs adsuētaque colla petēbat.
 quisquis adest (aderant comitēs), terrētur; at illa
 lūbrica permulcet cristātī colla dracōnis,
 600 et subitō duo sunt iūctōque volūmine serpunt,
 dōnec in adpositī nemoris subiēre latebrās,

nunc quoque nec fugiunt hominem nec vulnere laedunt
quidque prius fuerint, placidī meminēre dracōnēs.

Sed tamen ambōbus versae sōlācia fōrmae
605 magna nepōs dederat, quem dēbellāta colēbat
India, quem positīs celebrābat Achāia templīs;
sōlus Abantiadēs ab orīgine crētus eādem
Ācrisius superest, quī moenibus arceat urbis
Argolicae contrāque deum ferat arma genusque
610 nōn putet esse Iovis: neque enim Iovis esse putābat
Perseā, quem pluviō Danaē concēperat aurō.
mox tamen Ācrisium (tanta est praesentia vērī)
tam violāsse deum quam nōn agnōsse nepōtem
paenitet: inpositus iam caelō est alter, at alter
615 vīpereī referēns spoliū memorābile mōnstrī
āera carpēbat tenerum strīdentibus ālīs,
cumque super Libycās victor pendēret harēnās,
Gorgoneī capitis guttae cecidēre cruentae;
quās humus exceptās variōs animāvit in anguēs,
620 unde frequēns illa est infēstaque terra colubrīs.

Inde per inmēsum ventīs discordibus āctus
nunc hūc, nunc illūc exemplō nūbis aquōsae
fertur et ex altō sēductās aethere longē
dēspectat terrās tōtumque supervolat orbem.
625 ter gelidās Arctōs, ter Cancrī brachia vīdit,
saepe sub occāsūs, saepe est ablātus in ortūs,

iamque cadente diē, veritus sē crēdere noctī,
 cōstitit Hesperio, rēgnīs Atlantis, in orbe
 exiguamque petit requiem, dum Lūcifer ignēs
 630 ēvocet Aurōrae, currūs Aurōra diurnōs.
 hīc hominum cūctōs ingentī corpore praestāns
 Īapetionidēs Atlās fuit: ultima tellūs
 rēge sub hōc et pontus erat, quī Solīs anhēlīs
 aequora subdit equīs et fessōs excipit axēs.
 635 mīlle gregēs illī totidemque armenta per herbās
 errābant, et humum vīcīnia nūlla premēbat;
 arboreae frondēs aurō radiante nitentēs
 ex aurō rāmōs, ex aurō pōma tegēbant.
 ‘hospes’ ait Perseus illī, ‘seu glōria tangit
 640 tē generis magnī, generis mihi Iuppiter auctor;
 sīve es mīrātor rērum, mīrābere nostrās;
 hospitium requiemque petō.’ memor ille vetustae
 sortis erat; Themis hanc dederat Parnāsia sortem:
 ‘tempus, Atlās, veniet, tua quō spoliābitur aurō
 645 arbor, et hunc praedae titulum Iove nātus habēbit.’
 id metuēns solidīs pōmāria clauserat Atlās
 moenibus et vastō dederat servanda dracōnī
 arcēbatque suīs externōs finibus omnēs.
 huic quoque ‘vāde procul, nē longē glōria rērum,
 650 quam mentīris’ ait, ‘longē tibi Iuppiter absit!’
 vimque minīs addit manibusque expellere temptat

cunctantem et placidīs miscentem fortia dictīs.
vīribus inferior (quis enim pār esset Atlantis
vīribus?) ‘at, quoniam parvī tibi grātia nostra est,
655 accipe mūnus!’ ait laevāque ā parte Medūsae
ipse retrō versus squālentia prōtulit ōra.
quantus erat, mōns factus Atlās: nam barba comaeque
in silvās abeunt, iuga sunt umerīque manūsque,
quod caput ante fuit, summō est in monte cacūmen,
660 ossa lapis fiunt; tum partēs altus in omnēs
crēvit in inmēsum (sīc, dī, statuistis) et omne
cum tot sīderibus caelum requiēvit in illō.

Clauserat Hippotadēs Aetnaeō carcere ventōs,
admonitorque operum caelō clārissimus altō
665 Lūcifer ortus erat: pennīs ligat ille resūptīs
parte ab utrāque pedēs tēlōque accingitur uncō
et liquidum mōtīs tālāribus āera findit.
gentibus innumerīs circumque infrāque relictīs
Aethiopum populōs Cēphēaque cōspicit arva.
670 illīc inmeritam māternae pendere linguae
Andromedān poenās iniūstus iusserat Ammōn;
quam simul ad dūrās religātam brachia cautēs
vīdit Abantiadēs, nisi quod levis aura capillōs
mōverat et tepidō mānābant lūmina flētū,
675 marmoreum ratus esset opus; trahit īncius ignēs
et stupet et vīsae correptus imāgine fōrmae

paene suās quater est oblītus in āere pennās.
 ut stetit, ‘ō’ dīxit ‘nōn istīs digna catēnīs,
 sed quibus inter sē cupidī iunguntur amantēs,
 680 pande requīrentī nōmen terraeque tuumque,
 et cūr vincla gerās.’ prīmō silet illa nec audet
 adpellāre virum virgō, manibusque modestōs
 cēlāset vultūs, sī nōn religāta fuisset;
 lūmina, quod potuit, lacrimīs inplēvit obortīs.
 685 saepius īstantī, sua nē dēlicta fatērī
 nōlle vidērētur, nōmen terraeque suumque,
 quantaque māternae fuerit fidūcia fōrmāe,
 indicat, et nōndum memorātīs omnibus unda
 īnsonuit, veniēnsque inmēnsō bēlua pontō
 690 īminet et lātum sub pectore possidet aequor.
 conclāmat virgō: genitor lūgubris et ūna
 māter adest, ambō miserī, sed iūstius illa,
 nec sēcum auxilium, sed dignōs tempore flētūs
 plangōremque ferunt vīnctōque in corpore adhaerent,
 695 cum sīc hospes ait ‘lacrimārum longa manēre
 tempora vōs poterunt, ad opem brevis hōra ferendam est.
 hanc ego sī peterem Perseus Iove nātus et illa,
 quam clausam inplēvit fēcundō Iuppiter aurō,
 Gorgonīs anguicomae Persēus superātor et ālīs
 700 āeriās ausūs iactātīs īre per aurās,
 praeferret cūnctīs certē gener; addere tantīs

dōtibus et meritum, faveant modo nūmina, temptō:
 ut mea sit servāta meā virtūte, pacīscor.’
 accipiunt lēgem (quis enim dubitāret?) et ōrant
 705 prōmittuntque super rēgnum dōtāle parentēs.
 Ecce, velut nāvis praefixō concita rōstrō
 sulcat aquās iuvenum sūdantibus ācta lacertīs,
 sīc fera dimōtīs impulsū pectoris undīs;
 tantum aberat scopulīs, quantum Baleārica tortō
 710 funda potest plumbō mediī trāsmittere caelī,
 cum subitō iuvenis pedibus tellūre repulsa
 arduus in nūbēs abiit: ut in aequore summō
 umbra virī vīsa est, vīsam fera saevit in umbram,
 utque Iovis praepes, vacuō cum vīdit in arvō
 715 praebentem Phoebō līventia terga dracōnem,
 occupat āversum, neu saeva retorqueat ōra,
 squāmigerīs avidōs figit cervīcibus unguēs,
 sīc celerī missus praeceps per ināne volātū
 terga ferae pressit dextrōque frementis in armō
 720 Īnachidēs ferrum curvō tenus abdidit hāmō.
 vulnere laesa gravī modo sē sublīmis in aurās
 attollit, modo subdit aquis, modo mōre ferōcis
 versat aprī, quem turba canum circumsona terret.
 ille avidōs morsūs vėlōcibus effugit ālīs
 725 quāque patet, nunc terga cavīs super obsita conchīs,
 nunc laterum costās, nunc quā tenuissima cauda

dēsinit in piscem, falcātō verberat ēnse;
 bēlua pūniceō mixtōs cum sanguine flūctūs
 ōre vomit: maduēre gravēs adspergine pennae.
 730 nec bibulīs ultrā Perseus tālāribus ausus
 crēdere cōspexit scopulum, quī vertice summō
 stantibus exstat aquīs, operītur ab aequore mōtō.
 nīxus eō rūpisque tenēns iuga prīma sinistrā
 ter quater exēgit repetīta per īlia ferrum.
 735 litora cum plausū clāmor superāsque deōrum
 inplēvēre domōs: gaudent generumque salūtant
 auxiliumque domūs servātōremque fatentur
 Cassiopē Cēpheusque pater; resolūta catēnīs
 incēdit virgō, pretiumque et causa labōris.
 740 ipse manūs haustā victrīcēs abluit unda,
 anguiferumque caput dūrā nē laedat harēna,
 mollit humum foliīs nātāsque sub aequore virgās
 sternit et inpōnit Phorcȳnidos ōra Medūsae.
 virga recēns bibulāque etiamnum vīva medulla
 745 vim rapuit mōnstrī tāctūque indūruit huius
 percēpitque novum rāmīs et fronde rigōrem.
 at pelagī nymphae factum mīrābile temptant
 plūribus in virgīs et idem contingere gaudent
 sēminaque ex illīs iterant iactāta per undās:
 750 nunc quoque cūraliīs eadem nātūra remānsit,
 dūritiam tāctō capiant ut ab āere quodque

vīmen in aequore erat, fiat super aequora saxum.

- Dīs tribus ille focōs totidem dē caespite pōnit,
laevum Mercuriō, dextrum tibi, bellica virgō,
755 āra Iovis media est; mactātur vacca Minervae,
ālipedī vitulus, taurus tibi, summe deōrum.
prōtinus Andromedān et tantī praemia factī
indōtāta rapit; taedās Hymenaeus Amorque
praecutiunt; largīs satiantur odōribus ignēs,
760 sartaque dēpendent tēctīs et ubīque lyraeque
tībiaque et cantūs, animī fēlīcia laetī
argūmenta, sonant; reserātīs aurea valvīs
ātria tōta patent, pulchrōque īnstrūcta parātū
Cēphēnī procerēs ineunt convīvia rēgis.
765 Postquam epulīs fūctī generōsī mūnere Bacchī
diffūdēre animōs, cultūsque genusque locōrum
quaerit Lyncīdēs mōrēsque animumque virōrum;
769 quī simul ēdocuit, ‘nunc, ō fortissime,’ dīxit
‘fāre, precor, Perseu, quantā virtūte quibusque
artibus abstulerīs crīnīta dracōnibus ōra!’
nārrat Agēnoridēs gelidō sub Atlante iacentem
esse locum solidae tūtum mūnīmine mōlis;
cuius in introitū geminās habitāsse sorōrēs
775 Phorcidas ūnīus partītās lūminis ūsum;
id sē sollertī fūrtim, dum trāditur, āstū
suppositā cēpisse manū perque abdita longē

dēviaque et silvīs horrentia saxa fragōsīs
 Gorgoneās tetigisse domōs passimque per agrōs
 780 perque viās vīdisse hominum simulācra ferārūque
 in silicem ex ipsīs vīsā conversa Medūsā.
 sē tamen horrendae clipeī, quem laeva gerēbat,
 aere percussō fōrmam adspexisse Medūsae,
 dumque gravis somnus colubrāsque ipsamque tenēbat,
 785 ēripuisse caput collō; pennisque fugācem
 Pēgasōn et frātre māt̄ris dē sanguine nātōs.
 Addidit et longī nōn falsa perīcula cursūs,
 quae freta, quās terrās sub sē vīdisset ab altō
 et quae iactātīs tetigisset sīdera pennīs;
 790 ante expectātum tacuit tamen. excipit ūnus
 ex numerō procerum quaerēns, cūr sōla sorōrum
 gesserit alternīs inmixtōs crīnibus anguēs.
 hospes ait: ‘quoniam scītārīs digna relātū,
 accipe quaesītī causam. clārissima fōrma
 795 multōrumque fuit spēs invidiōsa procōrum
 illa, nec in tōtā cōspectior ūlla capillīs
 pars fuit: invēnī, quī sē vīdisse referret.
 hanc pelagī rēctor templō vitiāsse Minervae
 dīcitur: āversa est et castōs aegide vultūs
 800 nāta Iovis tēxit, nēve hoc inpūne fuisset,
 Gorgoneum crīnem turpēs mūtāvit in hydrōs.
 nunc quoque, ut attonitōs formīdine terreat hostēs,

pectore in adversō, quōs fēcit, sustinet anguēs.’